WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

19 Rhagfyr 2013
www.wao.gov.uk

Lwfans Defnyddwyr Ceir Hanfodol a Lwfans Gwyliau Blynyddol Prif Swyddogion

Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili

Adroddiad er Budd y Cyhoedd

Paratowyd yr adroddiad hwn er budd y cyhoedd yn unol ag Adran 22 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Ni dderbynnir unrhyw gyfrifoldeb mewn perthynas ag unrhyw swyddog, aelod neu unrhyw berson arall yn unigol nac i unrhyw drydydd parti.

Roedd tîm PWC a'm cynorthwyodd i lunio'r adroddiad hwn yn cynnwys Lynn Pamment ac Ian Davies.

Anthony Barrett
Archwilydd Penodedig Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili
Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Cynnwys

Cyhoeddir yr adroddiad hwn er budd y cyhoedd o dan Adran 22 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004. Rwyf wedi cyhoeddi'r adroddiad hwn i dynnu sylw'r cyhoedd at fethiant yn y trefniadau llywodraethu a diffygion yn y prosesau a fabwysiadwyd gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili wrth benderfynu i brynu Lwfans Defnyddwyr Ceir Hanfodol (LDCH) a Lwfans Gwyliau Blynyddol (LGB) Prif Swyddogion. O ganlyniad i fethiannau o'r fath, mae'r Cyngor, yn fy marn i, wedi gweithredu'n anghyfreithlon mewn perthynas â'r taliadau hyn.

Crynodeb ac Argymhellion 4

Argymhellion 5

Cefndir 7

Roedd y penderfyniadau a wnaed i wneud taliadau i brynu'r LDCH ac LGB yn anghyfreithlon 8

Ceir gwendidau yng ngweithdrefnau llywodraethu'r Cyngor 11

Nid oedd adroddiad y Pennaeth Adnoddau Dynol yn ddigonol at ddibenion gwneud penderfyniadau 11

Cafodd diben prynu ei danseilio gan y cynnig i gadw'r lwfans ar gyfer gwyliau blynyddol 12

Y camau nesaf 13

Crynodeb ac Argymhellion

1 Cyhoeddir yr adroddiad hwn er budd y cyhoedd o dan Adran 22 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004. Mae'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i mi ystyried p'un a ddylwn, er budd y cyhoedd, gyflwyno adroddiad ar unrhyw fater a ddaw i'm sylw yn ystod yr archwiliad, er mwyn i'r corff archwiliedig ei ystyried neu er mwyn tynnu sylw'r cyhoedd ato.

2 Rwyf wedi cyhoeddi'r adroddiad hwn i dynnu sylw'r cyhoedd at fethiant yn y trefniadau llywodraethu a diffygion yn y prosesau a ddefnyddiwyd wrth benderfynu i brynu hawliadau Lwfans Defnyddwyr Ceir Hanfodol (LDCH) a Lwfans Gwyliau Blynyddol (LGB) Prif Swyddogion. O ganlyniad i fethiannau o'r fath, mae'r Cyngor, yn fy marn i, wedi gweithredu'n anghyfreithlon mewn perthynas â'r taliadau hyn. Credaf ei bod yn bwysig bod y cyhoedd yn gwbl ymwybodol o'r digwyddiadau hyn o fewn y Cyngor. Rwyf hefyd o'r farn ei bod yn briodol rhoi cyfle i'r Cyngor egluro'r camau pwysig a gymerwyd ganddo i wella trefniadau ac i leihau'r risg y caiff methiannau llywodraethu o'r fath eu hailadrodd gymaint â phosibl.

3 Ym mis Ebrill 2013, tynnodd Swyddog Adran 151 y Cyngor fy sylw at ei bryderon ynghylch y prosesau a fabwysiadwyd i wneud taliadau (prynu) i Brif Swyddogion er mwyn unioni eu telerau ac amodau â rhai'r aelodau o staff eraill yn y Cyngor mewn perthynas â hawliadau i LCDHau ac LGBau. Roedd y trefniant yn cynnwys ildio buddiannau a oedd yn ddyledus i grŵp y Prif Swyddogion o dan delerau ac amodau cyflogaeth presennol y Cydbwyllgor Trafod (JNC) yn gyfnewid am daliad untro o dan gytundeb cyfaddawd. Yn dilyn hynny, cefais ohebiaeth yn codi pryderon yn y maes hwn gan aelod o'r cyhoedd yn rhinwedd fy swydd fel archwilydd statudol y Cyngor. Roedd y pryderon a godwyd yn cynnwys materion llywodraethu a gonestrwydd. Penderfynais fod sawl un o'r materion a godwyd yn berthnasol i'm cylch gwaith statudol ac y dylid ymchwilio iddynt.

4 Fel rhan o'm harchwiliad, ceisiais gasglu a yw'r Cyngor wedi gwneud taliadau cyfreithlon i Brif Swyddogion. Rwyf wedi dod i'r casgliad bod y taliadau a wnaed i Brif Swyddogion brynu'r LDCH a'r LGB yn anghyfreithlon. Mae'r casgliad hwn yn seiliedig ar dri mater.

5 Mae'r mater cyntaf yn ymwneud â'r awdurdod i wneud y penderfyniad i brynu'r lwfans. Pan wnaed y penderfyniad, dim ond y Cyngor oedd â'r pŵer i wneud penderfyniadau ynghylch taliadau o'r fath i'r Prif Weithredwr. Ar y pryd, roedd gan y Prif Weithredwr bwerau dirprwyedig i wneud penderfyniadau o'r fath ynghylch prif swyddogion eraill. Yn yr achos hwn, fodd bynnag, nid oes cofnod clir o'r ffordd y gwnaed y penderfyniad a chan bwy. Mae'n amlwg na chafodd y penderfyniad ei wneud gan gorff aelodau wedi'i gyfansoddi'n ffurfiol ac mae hyn, ynddo'i hun, yn gwneud y penderfyniad o ran y Prif Weithredwr yn anghyfreithlon ynghyd ag unrhyw daliadau dilynol a wnaed iddo.

6 Mae'r ail fater yn ymwneud â chymryd rhan yn y broses gwneud penderfyniadau gan unigolion â buddiant ariannol neu bersonol. Roedd gan bob Prif Swyddog wrthdaro buddiannau am fod ganddynt fuddiant ariannol neu bersonol yn y penderfyniad. Am nad oes penderfyniad wedi'i gofnodi'n ffurfiol, nid oes unrhyw gofnodion y gwnaed unrhyw ddatganiadau o fuddiant. Byddai'r ffactorau hyn hefyd yn golygu bod y penderfyniad yn anghyfreithlon ynghyd ag unrhyw daliadau dilynol.

7 Mae'r trydydd mater yn ymwneud â'r gofyniad yng nghyfansoddiad y Cyngor fod yn rhaid i benderfyniad, a wneir o dan bwerau dirprwyedig, gael ei gyhoeddi er mwyn iddo fod yn gyfreithlon. Nid oes unrhyw dystiolaeth i'r penderfyniad i brynu'r lwfansau hyn ar gyfer Prif Swyddogion a thalu iawndal er mwyn gwneud hynny, gael ei gyhoeddi. Unwaith eto, mae hyn ynddo'i hun yn golygu nad oedd y penderfyniad wedi'i awdurdodi a'i fod yn anghyfreithlon ynghyd ag unrhyw daliadau dilynol.

8 Yn fy marn i, mae gwersi i'w dysgu gan y Cyngor o ran y prosesau a ddilynwyd wrth wneud y penderfyniad i brynu hawliad Prif Swyddogion i LDCH ac LGB. Digwyddodd hyn yn 2012. Ers hynny mae'r Cyngor wedi cymryd camau i fynd i'r afael â gwendidau llywodraethu a nodwyd yn fy adroddiad blaenorol er budd y cyhoedd. Mae'r camau gweithredu hyn yn cael eu hasesu fel rhan o'r Arolygiad Llywodraethu Corfforaethol a gynhelir gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Argymhellion

Gwneuthum nifer o argymhellion yn fy Adroddiad er Budd y Cyhoedd ym mis Mawrth 2013. Nid wyf wedi ailadrodd yr argymhellion hynny yn yr adroddiad hwn, er bod llawer ohonynt yn berthnasol i'm canfyddiadau yn yr adroddiad hwn.

Cofnodion o benderfyniadau

A1 Dylai cofnodion clir o'r holl benderfyniadau gael eu cadw, gan nodi'r penderfyniad a wnaed, pwy a wnaeth y penderfyniad a phryd y cafodd y penderfyniad ei wneud. At hynny, wrth i benderfyniadau gael eu gwneud, dylid rhoi ystyriaeth briodol i b'un a ddylai'r penderfyniadau hyn gael eu cofnodi yng nghofnod penderfyniadau'r Cyngor. Dylai'r ystyriaeth hon gael ei dogfennu.

Gweithredu penderfyniadau

A2 Ni ddylai swyddogion weithredu penderfyniadau oni bai eu bod yn gwybod pwy sydd wedi gwneud y penderfyniad. Dylai swyddogion gadw tystiolaeth o'r ystyriaeth hon.

Cyngor swyddog statudol

A3 Wrth wneud penderfyniadau, dylai'r sawl sy'n gwneud penderfyniadau ystyried a oes angen ceisio barn ffurfiol y Swyddog A151 neu'r Swyddog Monitro ac a yw'r farn hon wedi'i rhoi. Pan fo angen barn ffurfiol, dylai proses fod ar waith er mwyn sicrhau y rhoddir yr holl wybodaeth berthnasol sydd ei hangen ar y swyddog statudol er mwyn iddo gymryd y farn honno. Dylai swyddogion hefyd gofnodi sut y cafodd y cyngor hwn ei ddilyn.

Adroddiadau

A4 Dylai adroddiadau a lunnir i gefnogi prosesau gwneud penderfyniadau ddilyn fformat safonol, gan nodi'n benodol awdur yr adroddiad a phwy yr ymgynghorwyd ag ef. Dylai adroddiadau gynnwys rhestr gynhwysfawr o'r opsiynau sydd ar gael.

Cefndir

9 Cafodd fy nhîm archwilio wybod gan Swyddog A151 y Cyngor ar 11 Ebrill 2013, yn dilyn trafodaethau â'r Prif Weithredwr Dros Dro, ei bod am ein hysbysu bod taliadau wedi'u gwneud o ganlyniad i brynu'r LDCH a'r LGB ar gyfer Prif Swyddogion ym mis Ebrill 2012. Cafodd cais Rhyddid Gwybodaeth ei wneud i'r Cyngor mewn perthynas â'r LDCH a brynwyd. Ystyriodd y Swyddog A151 fod hwn yn fater yr hoffwn ei ystyried fel rhan o'm harchwiliad, ynghyd â'r LGB a brynwyd.

10 Eglurwyd i ni fod y Cyngor, fel rhan o'i broses i unioni telerau ac amodau cyflogeion y Cyngor, a gwmpesir gan delerau ac amodau'r Cyd-gyngor Cenedlaethol (NJC), wedi rhoi'r gorau i'r LDCH ymhlith y rhan fwyaf o'i staff ar 31 Mawrth 2012, yn dilyn cytundeb yn 2009 a oedd yn rhoi tair blynedd o ddiogelwch i'r staff hyn. Nid oedd y trefniant hwn yn cynnwys Prif Swyddogion ar y pryd a gafodd eu cwmpasu gan delerau ac amodau JNC. Roedd gan y Prif Swyddogion hawl i LGB ychwanegol hefyd yn unol â thelerau ac amodau cenedlaethol JNC.

11 Y trefniant ar gyfer prynu'r ddau lwfans hyn oedd y byddai'r swm a fyddai'n cael ei dalu i Brif Swyddogion unigol yn cyfateb i werth tair blynedd o bob lwfans, lle'r oedd gan y swyddogion hawliad i'r lwfans o dan eu telerau ac amodau presennol. Dim ond cael cynnig prynu LDCH a gafodd Cyfarwyddwyr Corfforaethol a'r Prif Weithredwr ac nid LGB. Fodd bynnag, yn hwyr yn y broses, cafodd Prif Swyddogion eraill gynnig yr opsiwn o gadw eu telerau ac amodau presennol mewn perthynas â'u LGB. Penderfynodd pum Prif Swyddog gymryd yr opsiwn i gadw eu telerau ac amodau presennol mewn perthynas â'u LGB.

12 Cafodd y taliadau eu gwneud yn y pen draw ym mis Ebrill 2012 yn dilyn cyflwyniad i'r swyddogion yn cynnwys ACAS a derbyn cytundebau cyfaddawd a lofnodwyd gan y Cyngor. Diben cytundebau o'r fath oedd dangos bod yr iawndal wedi'i dderbyn ac indemnio'r Cyngor yn erbyn unrhyw honiadau o dorri contract mewn perthynas â phrynu lwfansau ar gyfer y Prif Swyddogion. Roedd y trefniant yn cynnwys Prif Swyddogion yn ildio buddiannau ar waith yn gyfnewid am daliadau digolledu.

13 Yr hyn a oedd yn peri pryder penodol i'r Swyddog A151 oedd nad oedd unrhyw dystiolaeth bod y taliadau wedi bod yn destun proses gymeradwyo ffurfiol, ond roeddent yn cynnwys taliad i'r Prif Weithredwr.

Roedd y penderfyniadau a wnaed i wneud taliadau i brynu'r LDCH ac LGB yn anghyfreithlon

14 Rhwng mis Mawrth 2011 a mis Ebrill 2012, cafwyd gwahanol drafodaethau a chyfarfodydd mewn perthynas â phrynu LDCH ac LGB, yn cynnwys y Prif Weithredwr, y Dirprwy Brif Weithredwr a'r Pennaeth Adnoddau Dynol.

15 Ym mis Rhagfyr 2011, cafodd y Cyngor gyngor cyfreithiol a nododd fod cynghorwyr cyfreithiol y Cyngor yn cytuno â'r Cyngor fod y gofyniad i sicrhau uniondeb a 'Statws Sengl' mewn perthynas â threfniadau fel LDCH ar sail gadarn, gan fod risg y gallai'r fath fuddiannau fod yn darged hawliadau cyflog cyfartal yn y dyfodol gan y rheini a oedd yn gwneud gwaith o werth cyfatebol ond nad oeddent yn mwynhau'r buddiannau. Roedd y cynghorwyr cyfreithiol hefyd yn cytuno bod cymryd camau a oedd yn gwneud iawn i unigolion a gollodd y buddiant hwn yn ymddangos yn gymesur a'i bod yn rhesymegol ystyried y sefyllfa yn yr un modd â thaliadau iawndal statws sengl eraill.

16 Ar 10 Ionawr 2012, cynghorodd y Swyddog Monitro y Dirprwy Brif Weithredwr a'r Pennaeth Adnoddau Dynol drwy e-bost y byddai'n bosibl i'r Prif Weithredwr ddefnyddio ei bwerau dirprwyedig i bennu adolygiad o lwfans gwyliau blynyddol a lwfans defnyddwyr ceir hanfodol ar gyfer Prif Swyddogion. Nid oedd y rhan fwyaf o'r Prif Swyddogion a gafodd eu recriwtio neu eu dyrchafu ers 2009 yn derbyn y lwfansau hyn. Mae'r Swyddog Monitro wedi ein hysbysu iddo dybio nad oedd y Prif Weithredwr, a ddyrchafwyd yn 2010, yn derbyn LDCH. Nododd y Swyddog Monitro hefyd na fyddai angen i benderfyniad y Prif Weithredwr gael ei roi ar y fewnrwyd i aelodau ond y byddai angen cynnal ymgynghoriad ag Arweinydd y Cyngor, ei Ddirprwy Arweinwyr a'r aelod Cabinet ar gyfer Adnoddau Dynol.

17 Ar 19 Ionawr 2012, trafodwyd adroddiad mewn cyfarfod anffurfiol o'r Tîm Rheoli Corfforaethol (a ddilynodd gyfarfod ffurfiol y Tîm Rheoli Corfforaethol), a nododd gynigion o ran prynu'r lwfansau. Yn bresennol yn y cyfarfod roedd y Prif Weithredwr, y Dirprwy Brif Weithredwr, y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol, y Cyfarwyddwr Addysg a'r Pennaeth Adnoddau Dynol. Cafodd yr adroddiad ei baratoi gan y Pennaeth Adnoddau Dynol. Nid oedd agenda ar gyfer y cyfarfod hwn ac ni chymerwyd cofnodion.

18 Roedd yr adroddiad yn cynnwys tri opsiwn ar gyfer ymdrin â'r hawliadau gwahanol rhwng Prif Swyddogion a grwpiau eraill o staff o ran LDCH ac roedd hefyd yn cynnig y dylid prynu LGB.

19 Nid oes cofnod ysgrifenedig o'r cyfarfod ar 19 Ionawr 2012. Roedd dau o'r swyddogion a oedd yn bresennol o'r farn y cytunwyd y byddai'r Prif Weithredwr yn siarad ag Arweinydd y Cyngor ynghylch y cynigion. Mae'n amlwg o gyfweliadau a gynhaliwyd gennym na chafwyd y fath ymgynghoriad â'r Arweinydd na'i Ddirprwy Arweinwyr nac aelod y Cabinet ar gyfer Adnoddau Dynol. At hynny, nid wyf wedi gweld unrhyw dystiolaeth ysgrifenedig i unrhyw ymgynghoriad (fel y cynghorwyd gan y Swyddog Monitro) ddigwydd.

20 Cyflwynwyd y cynigion i'r Tîm Arwain (yn cynnwys Penaethiaid Gwasanaeth a'r Tîm Rheoli Corfforaethol) ar 2 Mawrth 2012, a phwysleisiwyd y risgiau posibl o hawliadau cyflog cyfartal pe na bai'r Cyngor yn parhau â'r cynigion. Yn dilyn hyn, gwnaeth nifer o Brif Swyddogion lobïo i gadw'r telerau ac amodau presennol o ran yr LGB. Nid yw'n glir pwy a wnaeth y penderfyniad i gynnig hwn fel opsiwn, am nad oes dogfennaeth ffurfiol ynghylch y penderfyniad hwn. Cefais wybod gan y Dirprwy Brif Weithredwr a'r Pennaeth Adnoddau Dynol mai'r Prif Weithredwr a wnaeth y penderfyniad i wneud newid hwyr i'r cynnig i gynnwys hyn fel opsiwn. Cefais wybod gan y Prif Weithredwr fod hwn yn benderfyniad a gymerwyd gan naill ai'r Dirprwy Brif Weithredwr neu'r Pennaeth Adnoddau Dynol.

21 Penderfynodd pum Prif Swyddog ddewis cadw'r telerau ac amodau presennol o ran LGB.

22 Ceir diffyg eglurder o ran pwy a wnaeth y penderfyniad i barhau â phrynu'r lwfansau er mae'n glir nad aelod a wnaeth. Ni chafodd y penderfyniadau a wnaed o dan bwerau dirprwyedig eu rhoi ar y rhestr penderfyniadau ar y fewnrwyd ac nid oeddent ar gael i aelodau eu galw i mewn.

23 Mae cyfansoddiad y Cyngor yn awdurdodi'r Prif Weithredwr neu unrhyw gyfarwyddwr a phennaeth gwasanaeth i arfer pwerau'r Cabinet mewn perthynas â thelerau ac amodau cyflogaeth swyddogion. Nid yw hyn yn cynnwys telerau ac amodau'r Prif Weithredwr, y mae'n rhaid iddynt gael eu cymeradwyo gan aelodau. Fodd bynnag, pan fydd gwrthdaro buddiannau, yna dylai'r penderfyniad gael ei wneud gan ba bynnag gorff a wnaeth ddirprwyo'r pŵer i wneud y penderfyniad hwnnw. Yn yr achos hwn, y Cabinet fyddai'r corff hwnnw.

24 Er mwyn gwneud penderfyniad dirprwyedig cyfreithlon, rhaid iddo gael ei gyhoeddi, gan gynnwys, lle bo modd, yn electronig, a rhaid iddo fod ar gael ym mhrif swyddfeydd y Cyngor o fewn deuddydd i gael ei wneud fel arfer. Ar gyfer rhai categorïau o benderfyniadau, rhaid i'r unigolyn sy'n gyfrifol am gyhoeddi'r penderfyniad anfon copïau o gofnodion pob penderfyniad o'r fath o fewn yr un terfyn amser at gadeiryddion pob pwyllgor trosolwg a chraffu.

25 Unwaith y bydd penderfyniad wedi cael ei wneud a'i gyhoeddi gall gael ei weithredu ar ddiwedd y cyfnod o dri diwrnod gwaith oni chaiff ei alw i mewn. Yn ogystal, rhaid i benderfyniadau a wneir o dan bwerau dirprwyedig swyddog mewn perthynas â rhai categorïau gael eu cofnodi'n ysgrifenedig a rhaid rhoi gwybod i aelodau drwy Fwletin Gwybodaeth.

26 Mae'r dystiolaeth yn awgrymu bod un penderfyniad wedi'i wneud a effeithiodd ar bob Prif Swyddog (h.y. nid ymdriniwyd â'r penderfyniad ynghylch hawliad y Prif Weithredwr ar wahân i hawliadau'r swyddogion eraill). Nid oes unrhyw dystiolaeth glir i nodi pwy a gymerodd y penderfyniad. Mae'n glir nad aelodau a wnaeth y penderfyniad.

27 Mae fy nghasgliad bod y penderfyniad i brynu lwfansau yn anghyfreithlon yn seiliedig ar dri mater.

28 Mae'r mater cyntaf yn ymwneud â'r awdurdod i wneud y penderfyniad i brynu'r lwfans. Pan wnaed y penderfyniad, dim ond y Cyngor oedd â'r pŵer i wneud penderfyniadau ynghylch taliadau o'r fath i'r Prif Weithredwr. Ar y pryd, roedd gan y Prif Weithredwr bwerau dirprwyedig i wneud penderfyniadau o'r fath ynghylch Prif Swyddogion eraill. Nid oes cofnod clir o'r ffordd y gwnaed y penderfyniad. Mae'n amlwg na chafodd y penderfyniad ei

wneud gan gorff aelodau wedi'i gyfansoddi'n ffurfiol ac mae hyn, ynddo'i hun, yn gwneud y penderfyniad o ran y Prif Weithredwr yn anghyfreithlon ynghyd ag unrhyw daliadau dilynol a wnaed iddo.

29 Mae'r ail fater yn ymwneud â chymryd rhan yn y broses gwneud penderfyniadau gan unigolion â buddiant ariannol neu bersonol. Ni chaiff unigolyn gymryd rhan mewn proses gwneud penderfyniadau mewn awdurdod lleol os oes posibilrwydd gwirioneddol y byddai buddiant ariannol neu bersonol yng nghanlyniad y penderfyniad yn dylanwadu arno (*gweler R v Ysgrifennydd Gwladol dros yr Amgylchedd ex parte Kirkstall Valley Campaign Ltd* [1996] 3 All ER 304; *Porter v Magill* [2002] 2 AC 357). Mae anghymhwyso swyddog rhag cymryd rhan mewn proses gwneud penderfyniadau yn gymwys i swyddog sy'n darparu cyngor ysgrifenedig neu lafar i Bwyllgor neu Fwrdd gwneud penderfyniadau. Byddai'r ffactorau hyn hefyd yn golygu bod y penderfyniad yn anghyfreithlon ynghyd ag unrhyw daliadau dilynol.

30 Roedd gan Grŵp y Prif Swyddogion fuddiant ariannol neu bersonol yn y penderfyniad. Ni chafodd y buddiannau hyn eu datgan a chymerodd un neu ragor o'r unigolion hyn ran yn y broses gwneud penderfyniadau. Yn gyffredinol, os bydd unigolyn â buddiant anghymhwyso yn cymryd rhan mewn proses gwneud penderfyniadau, bydd y penderfyniad a wneir yn annilys (*gweler achos Kirkstall Valley ac R v Hendon RDC ex parte Chorley* [1933] 2 KB 696). Adlewyrchir hyn yng nghyfansoddiad y Cyngor.

31 Mae'r trydydd mater yn ymwneud â'r gofyniad yng nghyfansoddiad y Cyngor fod yn rhaid i benderfyniad, a wneir o dan bwerau dirprwyedig, gael ei gyhoeddi er mwyn iddo fod yn gyfreithlon. Nid oes unrhyw dystiolaeth i'r penderfyniad i brynu'r lwfansau hyn ar gyfer Prif Swyddogion gael ei gyhoeddi. Unwaith eto, mae hyn ynddo'i hun yn golygu nad oedd y penderfyniad wedi'i awdurdodi a'i fod yn anghyfreithlon ynghyd ag unrhyw daliadau dilynol.

32 Yn ei e-bost dyddiedig 10 Ionawr 2012, mae'r Swyddog Monitro yn nodi 'na fyddai angen i benderfyniad y Prif Swyddog Gweithredol gael ei roi ar y fewnrwyd ar gyfer aelodau'. Mae dau fater mewn perthynas â chyngor y Swyddog Monitro. Yn gyntaf, yn fy marn i, mae'r cyngor yn anghywir. Yn ail, er hyn, ni chafodd cyngor llawn y Swyddog Monitro ei ddilyn.

33 Mae cyfansoddiad y Cyngor yn nodi'n glir bod yn rhaid i benderfyniad, a wneir yn unol â phwerau dirprwyedig, gael ei gyhoeddi er mwyn iddo fod yn gyfreithlon. Os na wneir hyn, ni roddir y cyfle i'r aelodau alw penderfyniad i mewn. Felly, ni chafodd y penderfyniad ei awdurdodi ac roedd drwy hynny'n anghyfreithlon.

34 Yn ogystal, nid oes unrhyw dystiolaeth i awgrymu bod cadeiryddion pob pwyllgor trosolwg a chraffu wedi cael copïau o'r cofnodion yn unol â chyfansoddiad y Cyngor. Bydd methiant i gydymffurfio â'r elfen hon o'r cyfansoddiad hefyd yn arwain at benderfyniad nad yw wedi'i awdurdodi ac sydd felly'n anghyfreithlon.

35 At hynny, nododd y Swyddog Monitro y dylid ymgynghori â'r Arweinydd a'i Ddirprwyon cyn gwneud y penderfyniad. Nid oes unrhyw dystiolaeth i ymgynghoriad o'r fath gael ei gynnal. Ni wnaeth Swyddogion, felly, ddilyn cyngor y Swyddog Monitro.

36 Yn unol â hynny, yn fy marn i, nid oedd y penderfyniad a wnaed mewn perthynas â swyddogion heblaw am y Prif Weithredwr wedi'i awdurdodi ychwaith ac felly roedd yn anghyfreithlon. Bydd unrhyw daliadau a wneir o dan y penderfyniad anghyfreithlon hwn yn torri'r gyfraith.

Ceir gwendidau yng ngweithdrefnau llywodraethu'r Cyngor

37 Mae'r pryderon a amlinellwyd gennyf uchod yn bwysig o safbwynt llywodraethu yn ogystal â safbwynt cyfreithiol ac yn deillio o fethiannau mewn trefniadau llywodraethu ar ran y Cyngor. Mae gennyf bryderon penodol ynghylch y canlynol:

- **a** Y diffyg dogfennaeth yn cofnodi'r penderfyniad ffurfiol a wnaed i fwrw ati a gwneud cynnig i Brif Swyddogion o ran LDCH ac LGB.
- **b** Y diffyg eglurder dilynol ynghylch sut y cafodd y penderfyniad ei wneud a gan bwy.
- **c** Y broses anffurfiol a ddilynwyd i gael cyngor gan y Swyddog Monitro a chywirdeb y cyngor a roddwyd.
- **ch** Y methiant i ddilyn y cyngor a roddwyd gan y Swyddog Monitro beth bynnag (heb ystyried anghywirdeb y cyngor).
- **d** Y methiant i gyhoeddi'r penderfyniad ar restr penderfyniadau'r Cyngor.
- **dd** Y methiant i ystyried ac ymdrin yn briodol â gwrthdaro buddiannau'r rhai a gymerodd ran yn y broses gwneud penderfyniadau.

38 Yn ogystal â'r gwendidau a nodwyd uchod, mae meysydd eraill yn peri pryder i mi o safbwynt llywodraethu. Mae'r pryderon hyn yn ymwneud ag elfennau eraill o'r broses gwneud penderfyniadau.

Nid oedd adroddiad y Pennaeth Adnoddau Dynol yn ddigonol at ddibenion gwneud penderfyniadau

39 Er bod adroddiad y Pennaeth Adnoddau Dynol i'r TRhC anffurfiol ar 19 Ionawr 2012 yn cynnwys argymhellion, nid oedd yn dilyn fformat adrodd safonol y Cyngor. Yn benodol, ni wnaeth:

- **a** Nodi'r awdur, enw'r corff a oedd yn ystyried yr adroddiad na'r dyddiad y cafodd ei ystyried;
- **b** Rhoi sylwadau ar unrhyw ymgynghoriadau gyda swyddogion statudol a swyddogion eraill a wnaeth gymryd lle neu a ddylai fod wedi cymryd lle. Mae'r Swyddog A151 a'r Swyddog Monitro wedi cadarnhau nad yngynghorwyd â hwy ar yr adroddiad.

40 Rhoddwyd tri opsiwn yn adroddiad y Pennaeth Adnoddau Dynol o ran dileu LDCH o Brif Swyddogion. Un opsiwn na chafodd ei gynnwys na'i ystyried oedd dileu'r lwfans o Brif Swyddogion heb iawndal. Dylai'r opsiwn hwn fod wedi cael ei ystyried er mwyn gwneud penderfyniad cytbwys.

Cafodd diben prynu ei danseilio gan y cynnig i gadw'r lwfans ar gyfer gwyliau blynyddol

41 Diben prynu oedd unioni telerau ac amodau gwasanaeth er mwyn lleihau'r risg o hawliadau cyflog cyfartal yn y dyfodol. Fodd bynnag, cafodd y cynigion eu diwygio yn hwyr iawn yn y broses i gynnwys opsiwn i Brif Swyddogion gadw eu telerau ac amodau presennol mewn perthynas â LGB. O ganlyniad, caiff diben y cynigion ei negyddu. Unwaith eto, nid yw'n glir sut y cafodd y penderfyniad i gynnwys yr opsiwn pellach hwn ei wneud, gyda gwrthdaro barn ynghylch y digwyddiadau a dim cofnod clir o'r penderfyniad.

Y camau nesaf

42 Mae Adran 25 o Ddeddf 2004 yn ei gwneud yn ofynnol yn awr i'r Cyngor ystyried yr adroddiad hwn mewn cyfarfod llawn o'r Cyngor o fewn mis i ddyddiad yr adroddiad hwn. Yn y cyfarfod, bydd yn rhaid i'r Cyngor benderfynu:

- **a** a yw'r adroddiad yn ei gwneud yn ofynnol iddo gymryd unrhyw gamau gweithredu;
- **b** a yw am dderbyn yr argymhellion yn yr adroddiad; a
- **c** pha gamau (os o gwbl) i'w cymryd mewn ymateb i'r adroddiad a'r argymhellion.

Diolchiadau

43 Hoffwn ddiolch i swyddogion ac aelodau'r Cyngor am eu cydweithrediad yn ystod yr archwiliad.

Anthony Barrett

Archwilydd Penodedig
19 Rhagfyr 2013